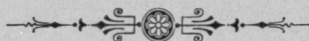

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik :

Dr. Danilo Majaron.

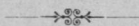

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1891.

VSEBINA.

1. <i>Dr. R. Pipuš</i> . Kaznivi poskus	225
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
<i>a</i>) Pravica, vložiti tožbo zaradi razveljavljenja ženitnih pogodeb, pristojna samo zakoncu pri življenji, po smrti njegovi pa niti njegovemu pooblaščenцу na smrt, niti njegovim dedičem (§§ 1264. in 1022. obč. drž. zak.).	234
<i>b</i>) Pristojnost za tožbo proti občini na povračilo potroška za preskrbovanje ubožca po §-u 1042. obč. drž. zak. glede na kranjski zakon za ubožce	238
<i>c</i>) K uporabi izpodbijalnega zakona	240
<i>d</i>) K razlagi §-a 126. ces. pat. z dné 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak.	245
<i>e</i>) K razlagi §-a 17. zemlj. zakona	246
<i>f</i>) K § 14. in 35.ogat. postopanja	247
<i>g</i>) K uporabi §-a 18. postopanja zaradi motene posesti na pravdne stroške	248
Kazensko pravo:	
K pojmu sokrivde pri hudodelstvu težke telesne poškodbe po §-u 157. kaz. zak.	249
3. Pravna vprašanja	251
4. Književna poročila	252
5. Razne vesti	254

Kaznivi poskus.*)

Oni interesi človeške družbe in njenih članov, katere je spoznalo pravo sosebno važnimi in svoje obrane vrednimi, katere zaradi tega tudi uravnava po svojih pravilih, imenujejo se pravni interesi. Kazensko pravo brani — in to svrho ima pravo sploh — da bi teh interesov nikdor ne kratil in oškodoval, in zategadelj prepoveduje gotove izpremene v zunanosti, ki kvarijo pravne interese, ali pa zapoveduje take izpremene, ki naj preprečijo kvaritev pravnih interesov.

Ker se pa pravo ne more obračati s svojimi zapovedmi in prepovedmi do brezumne narave, ki se izpreminja po večnih neizpremenljivih zakonih, onda samo daje svoje prepovedi in zapovedi človeku. A tudi človek nikakor ni gospod vsem dogodkom v zunanosti in tudi ne more vladati niti vseh onih dogodkov v njih razvoji, katere je sam provzročil bil s svojim uplivanjem na zunanost, nego v njegovi oblasti je le njegovo dejanje, t. j. njegovo zavedno uplivanje ali delovanje na zunanost, — a za ta dejanja veljajo pravna pravila. Pravo prepoveduje ona dejanja, iz katerih utegnejo, bodisi le tudi s sodelovanjem brezumnē narave, izvirati izpremene v zunanosti, kvarne pravnim interesom, — pravo zapoveduje taka dejanja, ki naj preprečijo take kvarne izpremene.

Kazensko pravo pa ne daje samo pravil, po katerih se je ravnati človeku, ki hoče živeti v družbi z drugimi ljudmi, nego kazensko pravo preti tudi z raznovrstnim zlom onemu, kdor bi se protivil tem pravilom. Da pa doseže pravo tem gotoveje svojo

*) Dasi se ta razprava zelo ujema z nazori Janke („Das österr. Strafrecht von Dr. C. Janka, Prag — Leipzig, 1884), prijavljamo jo v našem listu, ker je predmet zanimiv in ker je uprav pojem o kaznivem poskusu jedno onih pravnih vprašanj, o katerih so si mnenja učenjakov še jako protivna in različna.

pravo svrho, ne preti kazni samo onemu, kdor res provzroči izpremene, kvarne pravnim interesom, nego tudi onemu, kdor le poskusi storiti to.

Ako pa je govor o kaznivem poskusu, ne smemo razumevati golega namena, rušiti prepovedi in zapovedi kazenskega prava, kajti namen, kot čisto notranji čin človeške duše, ne spada v področje prava; pod kaznivim poskusom pa tudi ne smemo razumevati vsakega dejanja, katero storilec stori z namenom, da bi rušil zakon. One slučaje zunanjega dejanja, s katerim kani storilec kvariti pravne interese, stoječe pod varstvom kazensko-pravnih določil, imenujejo se kaznivi poskus.

Uže beseda poskus pravi sama, da smo za nečim težili, da smo nameravali nekaj doseči, česar pa v istini nismo dosegli. In uže iz tega izhaja, da je v kaznivi poskus potreben — namen, nekaj doseči. Ono, kar mora storilec dosegati ali hoteti, to je uprav tista izpremena v zunanosti, katero hoče kazensko pravo zabraniti, ker izvira ali utegne izvirati iz nje kračenje pravnih interesov. Ta volja ali hotenje zakonu protivnega uspeha pa ni drugo, nego hudobni namen („dolus“), katerega zahteva zakon pri doloznih deliktih.

Drugi znak poskusa sploh in torej tudi kaznivega poskusa pa je, da storilec ni dosegel onega uspeha ali smotra, za katerim je težil. Ali je storilec dosegel kak drug, morebiti tudi zakonu protiven uspeh, to je za pojem kaznivega poskusa brez pomembe; potrebno je le, da je nameravani uspeh izostal.

Ker dogodki, ki se vrše le v notranjosti človekovi, kakor misli, želje itd., in ki ne prestopijo praga med človeško notranjostjo in med zunanjim svetom, tudi ne spadajo v področje prava, in ker veljajo pravna pravila sploh le za zunanje vedenje človekovo, zahteva se tudi pri kaznivem poskusu dejanja, ali zunanjega dejanja, ker sicer sploh ni predmeta, na kateri bi bilo moči uporabljati pravna določila.

Po tem, kar sem do sedaj razložil, bi torej bil kaznivi poskus ono dejanje, s katerim je storilec posegel v zunanji svet z namenom provzročiti v njem pravno prepovedane izpremene, katero dejanje pa vendar ni provzročilo teh, zakonu protivnih izpremen.

To bi bil naravni pojem kaznivega poskusa; vendar pa bi morali, ko bi to definicijo hoteli uporabljati na različne zakonom določene delikte, marsikateri delikt smatrati za poskus, katerega smatra zakon za dovršitev.

Ker je kazenskemu pravu resna svrha, zabraniti pravnim interesom kvarne izpremene v zunanosti, moralo bi zakonodavstvo, ki nam daje v svojih določilih vselej le pojem dovršenega delikta, dovršitev dosledno značiti z zakonu protivnim uspehom, t. j. z dosego prepovedane izpremene v zunanosti. Ako si pa ogledamo pozitivnega zakona določila, vidimo takoj, da ta določila za dovršeni delikt ne zahtevajo vselej zakonu protivnega uspeha, nego da kaznjujejo kot dovršen delikt tudi marsikatero dejanje, ki bi po naravnih pojmih še le poskus bilo. Jeden sam primer naj to nekoliko pojasni. Po § 197. našega kaz. zakona z l. 1852. zakrivi hudodelstvo goljufije, kdor drugega z zvitim prigovarjanjem v zmoto pripravi, s katero ima kdo škodo trpeti na svoji lastnini ali drugih pravicah. Pravu je pri tem svrha, zabraniti, da kdo po krivičnem škode ne trpi, in torej bi bilo kaznovati kot dovršeno goljufijo še-le ono dejanje, po katerem je kdo v istini škodo trpel. Naš kazenski zakon sicer zahteva k pojmu goljufije, da storilec namerava koga oškodovati, vendar pa ne tirja k dovršitvi goljufije, da je res kdo škodo trpel, ampak dovršene goljufije je uže tist kriv, ki je z zgoraj označenim namenom koga drugega v zmoto pripravil.

Ker torej pozitivno pravo dovršitve ne ustanavlja vselej soglasno z naravnimi pojmi, izpremeni se vsled tega po pozitivnih zakonovih določilih tudi pojem kaznivega poskusa. Z ozirom na pozitivna zakonova določila mora se torej kot kaznivi poskus značiti ono dejanje, s katerim je storilec posegel v zunanost z namenom, provzročiti tam zakonu protivno izpremeno, katero dejanje pa vendar nima vseh onih znakov, ki so po zakonovih določilih potrebni k dovršenemu deliktu. To, kar imenuje § 197. kaz. zak. dovršeno goljufijo, bilo bi po naravnih pojmih še le poskus. Z ozirom na določila § 197. kaz. zak. pa bode torej poskus goljufije tisto dejanje, s katerim je hotel storilec koga drugega v zmoto pripraviti, po kateri bi imel kdo škodo trpeti, da pa s tem dejanjem storilec dotične osebe vendar ni pripravil v zmoto.

S tem sem hotel v kratkem podati definicijo kaznivega poskusa, sedaj pa hočem še poskusiti glavne znake tega pojma v obče in posebe z ozirom na avstrijsko kazensko pravo nekoliko natančneje razložiti.

Najprvo hočem odgovoriti na vprašanje, ali je kaznivi poskus pri vseh deliktih mogoč.

Uže iz zgoraj podanega pojma kaznivega poskusa izhaja, da je le-ta pri onih deliktih nemogoč, kateri izvirajo iz malomarnosti ali iz „culpe“. Ker pojem kaznivega poskusa zahteva da je storilec nameraval doseči zakonu protiven uspeh, zato, je pri onih deliktih kazniv poskus nemogoč, pri katerih je po zakonovih določen izključen hudoben namen ali „dolus“.

Is tega razloga je kaznivi poskus nemogoč pri deliktih, kateri se po zakonovih določilih opirajo na „dolus indirectus“, kajti pri „dolus indirectus“ se zahteva, da se je dosegel nameravani, zakonu protivni uspeh, a pri poskusu je bistveno, da se nameravani, zakonu protivni uspeh ni dosegel.

Tudi tukaj primer celo stvar najbolj razjasni. Po našem kazenskem zakonu (§ 140) zakrivi hudodelstvo uboja, kdor dejanja, s katerim kak človek ob življenje pride, ne doprinese sicer z nakano usmrtiti ga, a vendar s kakim drugim sovražnim namenom. Uspeh, s katerim je hudodelstvo označeno, je smrt kake osebe; vendar bi pa po zakonovih določilih tist, ki bi dejanje, po katerem je kdo prišel ob življenje, doprinesel z namenom koga usmrtiti, ne zakrivil hudodelstva uboja, nego hudodelstvo umora. Zategadelj bi tudi tist, ki bi z namenom, koga usmrtiti, doprinesel dejanje, iz katerega bi sicer ne izhajala smrt kake osebe, pač pa nastopili drugi, zakonu protivni nasledki, ne zakrivil poskušnega uboja, nego poskušeni umor; oni pa, ki bi ne ravnal z nakano, koga usmrtiti, pač pa z drugim sovražnim namenom, ako bi iz njegovega dejanja ne nastopila smrt kake osebe, vendar pa drugi, zakonu protivni nasledki, ne zakrivil bi poskušnega uboja, ker ni nameraval smrti kake osebe, t. j. onega zakonu protivnega uspeha, ki je značilen za hudodelstvo uboja.

Ker je pojmu kaznivega poskusa bistven namen zakonu protivnega uspeha t. j. one pravnim interesom kvarne izpremene v zunanosti, katero hoče pravo zabraniti, zato je kaznivi po-

skus tudi nemogoč pri golih opustilnih 'deliktih („delicta omissionis“). Pri kaznivem poskusu potreben je namen ali hotenje zakonu protivnega uspeha; pri golih opustilnih deliktih je kak uspeh za kaznivost brez pomena; kaznjuje se opuščanje zapovedanega dejanja kot takšno ne glede na to, je li uspeh, ki ga je bilo zabraniti po zapovedanem dejanji, nastopil ali ne.

Tudi pri tistih deliktih ni moči govoriti o kaznivem poskusu, kateri so le izjava, razodetje ali manifestacija hudobnega, sovražnega, prezirnega mišljenja. Pri teh deliktih tako dolgo ni moči govoriti o kaznivem dejanji, ker še sploh nobenega dejanja ni, dokler ni razodeto sovražno ali prezirno mišljenje; kedar pa je razodeto, tedaj je delikt uže dovršen. Lahko si je predočiti, da se to mišljenje razodeva na bolj ali manj razžaljivi in torej na stopinjo kaznivosti uplivajoči način, ali o bolj ali manj razodetem mišljenji ni moči govoriti, in zategadelj tudi o poskusu pri takih deliktih ne. To so vselej delikti, ki se storijo s samimi besedami ali simbolnimi znamenji, torej verbalni delikti, kakor § 63. kaz. zak.

Pri nekaterih deliktih raztegnilo je pozitivno pravo pojem dovršitve tako dalječ, da obsega tudi dejanja najbolj oddaljena od naravnega pojma dovršitve, dejanja, s katerimi storilec namerava doseči zakonu protivni uspeh. Uže vsaka priprava smatra se za dovršen delikt. V teh slučajih je seveda, po pozitivnih zakonovih določilih, kaznivi poskus tudi nemogoč. Tak delikt je po našem kazenskem zakonu hudodelstvo veleizdaje, ali pa hudodelstvo ponarejanja javnih upnih papirjev. Uže naprava ali priskrb pripomočkov, s katerimi namerava kdo ponarejati javne upne papirje, dovršeno je hudodelstvo po smislu § 107. kaz. zak. kot sokrivda, ne pa poskus hudodelstva po smislu §§ 8. in 106. kaz. zak.

Zgoraj sem uže omenil, da je pojmu kaznivega poskusa bistven hudobni namen ali „dolus“. Hudobni namen, t. j. volja, doseči zakonu protivni, torej prepovedani uspeh, ali bolje volja, storiti to, kar zabranjuje, in ne storiti tega, kar zapoveduje zakon, razlikovati je od hudobnega naklepa,^{*)} t. j. volje, na gotov način doseči to, kar se namerava, ali hotenja gotovega načina

^{*)} Gosp. pisatelj razlikuje, kakor Janka, namen (Absicht), naklep (V orsatz) in svrh o (Zweck). Op. ured.

za izvršenje naména. Pri istem hudobnem namenu je lahko hudobni naklep raznovrsten, in ist hudobni naklep obsega lahko jako različne hudobne namene. Hudobni namen: tujo lastnino poškodovati, hudobni naklep: s streljanjem ali razbijanjem; hudobni naklep: streljati, hudobni namen: umoriti, ali požigati, ali v strah in nemir pripraviti. Od obojnega različna pa je svrha ali smoter, t. j. ono zadoščenje, oni užitek, katerega pričakuje storilec od svojega dejanja. Žal, da se ti trije pojmi vse premalo razlikujejo in dostikrat drug za drugega rabijo. Tudi avstrijski kazenski zakon ima to napako.

Hudobni namen mora biti pri poskusu popolnem tak, kakoršen pri dovršenem deliktu. Osobito mora hudobni namen obsegati vse one znake, ki so bistveni za ustanovitev dovršenega delikta; storilec mora hoteti dejanje z vsemi temi znaki. Pri poskušeni goljufiji je torej istotako, kakor pri dovršeni goljufiji, da je storilec nameraval škodo koga drugega in, dosegač to poškodovanje, zmoto kake osebe. Ne zadoščevalo bi za poskušeno goljufijo, ako bi storilčevemu namenu mankal ta ali oni teh znakov.

Tudi pri poskusu nahajamo vse vrste hudobnega namena, kakor pri dovršitvi, razun „dolus indirectus“, ki pa itak ni istinit, ampak le fingovan hudoben namen.

K vsakemu deliktu potreba je dejanja ali, kakor se avstrijski kazenski zakon (§ 11.) še bolj natanko izrazuje, zunanjega dejanja. Pri doložnih deliktih mora biti to dejanje izvrševanje hudobnega sklepa; poskusu bistven je hudobni namen ali „dolus“, torej velja to pravilo tudi zanj. Kar se pa tiče objektivnih svojstev tega dejanja, to je pri poskusu cela stvar sila prepirna. Nekateri zahtevajo, da je dejanje, ki naj je kazniv poskus, objektivno, kot tako, ne glede na notranjost storilčevo, relevantno za pravo. Vender je kriva ta misel, da imej zunanje dejanje kot tako, ki ustanavlja kaznivi poskus, za kazensko pravo pomen. K pravu stopi dejanje v razmerje jedino le po volji storilčevi, le na to se obrača pravo s svojimi prepovedmi in zapovedmi, in le-ta se mu more protiviti. Pravni interesi se sicer lahko tudi brez človeške volje kvarijo, ali take kvaritve pravnih interesov so slučajji, ki za kazensko pravo nimajo pomena. Nepotrebno je torej, da je poskusno dejanje v kavzalni zvezi z na-

meravanim, a ne doseženim uspehom. Take kavzalne zveze pri poskusu sploh ni; ako bi bilo dejanje kavzalno, ne izostal bi bil uspeh; in ne ostalo bi bilo pri poskusu. Krivo je tudi mnenje, da se mora s tem dejanjem deloma doseči hudobni namen. Ko bi se hudobni namen dosegel, ne ostalo bi pri poskusu; kajti o poskusu govoriti je moči le tam in toliko, kjer in kolikor se hudobni namen ni dosegel.

Jako prepirno in ne še povoljno rešeno je tudi vprašanje, kako dalje se je moralo dejanje uže razviti, da je moči subsumovati je pod določila kazenskega zakona ali, da je kaznivi poskus, z drugimi besedami: kje je meja med nekaznivimi pripravami in kaznivim poskusom? Razni odgovori so se dajali na to vprašanje, vsakdor skuša stvar določiti bolj ali manj natanko in jasno, ali sigurne in nedvojbene meje med nekaznivimi pripravami in kaznivim poskusom še do sedaj nikdor ni našel. Niti pozitivna zakonova določila nam ne pomagajo iz te zadrege. Avstrijski kazenski zakon (§ 8.) zahteva k kaznivemu poskusu „dejanja, katero k pravemu doprinešenju pelje“. Da se s temi besedami ne da razumeti dejanje, ki bi bilo v kavzalni zvezi z zakonu protivnim uspehom, je jasno; ker je tako dejanje, kakor sem uže zgoraj omenil, pri poskusu nemožno. Dejanje, katero k pravemu doprinešenju véde, je le tisto, ki po storilčevem mnenji in namenu dovede k pravemu doprinešenju, ono dejanje torej, katero po storilčevem namenu nima samo naloge, storiti izvršitev delikta mogočo, olajšati jo, uspeh delikta osigurati. Drugi zakoni stavijo za mejnik med nekaznivimi pripravami in kaznivim poskusom začetek izvrševanja. Vender niti jedno niti drugo teh zakonovih določil ne očrta dovolj jasno te meje. Sploh pa ni pričakovati, da bi se ta meja kedaj z obćim načelom tako določila, da bi ne bilo nobenega dvoma več in to zaradi tega ne, ker razlika med nekaznivostjo priprav in kaznivostjo poskusa ni načelna, in dalje, ker pozitivna zakonova določila pojem dovršitve različno razširjajo in ker se primerno tem pozitivnim zakonovim določilom premiče in izpreminja tudi okoliš kaznivega poskusa in pa meja med kaznivim poskusom ter nekaznivimi pripravami. Največ je v tem prepustiti taktu in pravnemu čutu sodnikovemu. Sodniku bode glede na vse okolnosti konkretnega slućaja in na zakonova določila odločiti, je li konkretno dejanje

subsumovati pod določila kazenskega zakona; pri tem pa bode sodniku priporočati, da ne ravna pretirano strogo, da ne prekorrači one meje, katero so uže Rimljani označili s pravno prislovico: „Cogitationis poenam nemo patitur“.

Nekega posebnega določila avstrijskega kazenskega zakona tu ni smeti prezreti. V § 10. določena je posebe in natanko ona meja, kje se začne kaznivost deliktov, kateri se zvrše po tiskovinah. Ta § pravi: Pri hudodelstvih, ki se store po tiskovinah, se prične kaznivost za pisalca, prestavljalca, izdajnika, urednika in založnika takrat, kedar se delo, ki se ima pomnožiti, v natis izroči; za ostale krivce pa takrat, kedar delati začno.

Glede kazni, s katero naj se poskus pokori, je pač reči, da je poskus tem manj kazniv, čim bolj oddaljeno je dejanje od dovršitve; jasno je, da je za poskus načelno izmeriti manjšo kazen, nego za dovršitev. To načelo dobiva tudi v novejšem zakonodavstvu vedno več veljave. Starejši kazenski zakoni pa stoje z večine na tem stališči, da je načelno dejati poskus pod jednako kazen, kakor dovršitev. Tudi avstrijskemu kazenskemu zakonu z l. 1852. velja to načelo. Naš kazenski zakon (§ 8.) ustanavlja, da velja vsakatera, za hudodelstvo sploh dana določba tudi za poskušeno hudodelstvo in da se naj poskus zločina pokori s tisto kaznijo, ki je izrečena za dognano hudodelstvo, kedar zakon ne zaukazuje posebnih izjem. Posredno pa vender tudi naš kazenski zakon priznava manjšo kaznivost poskusa in sicer, ker ustanavlja v § 47. a), da je poskus olajšava, katero je tem bolj uvaževati, čim dalje je dejanje od dovršitve.

Pri nekaterih deliktih pa ustanavlja kazenski zakon za poskus posebne kazni (§ 138. kaz. zak.). Ako je storilec sam prostovoljno opustil dovršiti delikt, zagotavlja mu zakonodavstvo večinoma brezkaznjenost ali odpušča mu zažugano kazen. Pri tem pa ni kar potrebno, da bi storilec iz moralnega kesanja, jedino iz notranjih nagibov opustil svoj zvršitveni namen. Dejanje se tudi takrat ne kaznjuje, kedar storilec opusti dovršitev z namenom, da to dejanje pri drugi ugodnejši priliki nadaljuje ali ponovi, in tudi takrat ne, kedar storilec odstopi od dovršitve, ker je zadel ob zadržke, katerih ni pričakoval; vender je pa v le-tem slučaju neobhodno potrebno, da ti zadržki za storilca niso bili nepremagljivi. Ako dovršitve jedino zaradi tega ni bilo, ker

storilec ni mogel doseči svojega namena, tedaj se poskus vselej kaznjuje. Istotako se po pozitivnih zakonovih določenih storilcu zagotavlja brezkaznjenost, ako je on sam prostovoljno odvrnil slabe nasledke svojega dejanja, še predno so nastopili. To je torej nemožno, ako je dejanje uže dovršeno in so nastopili uže slabi, zakonu protivni nasledki, ako se uspeh sploh odvrniti več ne da ali ako izostane sam brez storilčevega prizadevanja.

Ako pa tudi poskus z ozirom na to, da je storilec dovršitev prostovoljno opustil ali pa slabe nasledke odvrnil, ni kazniv, tako je vendar dejanje kaznovati kot dovršitev onega delikta, čigar znake utegne storilčevo dejanje uže imeti. Ako storilec, ki je nameraval koga usmrtiti, prostovoljno opusti izvršitev svojega namena, to se njegovo dejanje sicer ne bode kaznovalo kot poskušen umor, vendar pa kot dovršena težka telesna poškodba, ako je napadeni osebi uže prizadjal kako težko poškodbo. V takih slučajih je govor o kvalifikovanem poskusu.

Brezkaznjenost poskusa, ako je storilec prostovoljno odstopil od dovršitve ali pa odstranil slabe nasledke, ne dá se načelno utemeljiti, je pa iz pravno-političnih razlogov priporočati in jo je zakonodavstvo iz teh razlogov tudi sprejelo.

Govoriti bi se dalo tudi o različnih razvrstitvah kaznivega poskusa; vendar te običajne razvrstitve nimajo praktičnega pomena in so mnogokrat napravljene jako samovoljno. Le razlike med dokončanim poskusom, ki je najvažnejša, naj tukaj omenjam. Dokončan se imenuje poskus takrat, kedar storilec vse stori, kar je po njegovem mnenju od njega potrebno, da doseže zakonu protivni uspeh, ki je pa vendar izostal.

S tem bi lahko završil svojo kratko razpravo o kaznivem poskusu, ako ne bi imel naš kazenski zakon še posebnih določil katerih ne smem prezreti. Naš kazenski zakon (§ 8.) zahteva namreč k kaznivemu poskusu, da se hudodelstvo zgol zaradi nezmožnosti, ali ker je tuj zadržek vmes prišel, ali iz naključbe ni dognalo. Tako ustanavlja naš kazenski zakon pri kaznivem poskusu znak, ki je naravnemu pojmu kaznivega poskusa popolnem neznan. Tako je pa preloženo tudi celo dokazno breme. Po naravnih pravilih bilo bi storilcu dokazati, da je prostovoljno odstopil od dovršitve, ali pa, da je slabe nasledke zabranil, hoče li kazni odvrniti od sebe. Po teh pozitivnih določenih našega

kazenskega zakona pa je pojmu kaznivega poskusa bistveno, da se delikt zgolj iz nezmožnosti, zaradi tujega nepričakovanega za-
držka ali iz naključbe ni dovršil. Ker je torej to bistven znak
kaznivemu poskusu in zato tudi podloga kazni, mora jo kot
tako dokazati obtožitelj.

Konečno naj še pripomnim, da veljajo tukaj razvita pravila
o kaznivem poskusu za vse vrste doložnih deliktov, torej za
pregreške in prestopke prav tako, kakor za hudodelstva. Naš
kazenski zakon določuje to izrecno (§ 239).

Dr. R. Pipuš.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

*a) Pravica, vložiti tožbo zaradi razveljavljenja ženitnih po-
godeb, pristojna samo zakoncu pri življenji, po smrti njegovi
pa niti njegovemu pooblaščenцу na smrt, niti njegovim de-
dičem (§§ 1264. in 1022. obč. drž. zak.).*

Eva B. po dru. S. je s tožbo de pr. 6. julija 1890, št. 3424
proti Andreju B. zahtevala, da naj se ženitne pogodbe, sklenjene
z notarskim aktom z dné 10. sept. 1881 med njo in tožencem,
pravno razveljavijo ter uničijo.

Okrajno sodišče v Šk. L. je to zahtevo odbilo z rzsodbo
z dne 22. okt. 1890, št. 5374 iz teh-le razlogov:

Zakonska Eva in Andrej B. sta dné 10. septembra 1881 skle-
nila ženitno pogodbo tako, da nevesta prinaša ženinu 5000 gld.
dote, da ženin zaženi 1000 gld., ter sta dogovorila za slučaj smrti,
ako zakon ostane brez otrok, da pri življenji ostali soprog podeduje
 $\frac{3}{4}$ imovine umršega soproga. S pravomočno rzsodbo deželnega
sodišča v Lj. z 20. majnika 1890 je bil ta zakon po krivdi toženega
Andreja B. za mizo in postelj ločen. Zakon ostal je brez otrok in
dne 5. julija 1890 je Eva B. umrla. To je dokazano. Dne 6. julija
1890, torej tist dan po smrti Eve B. vložil je njen zastopnik tožbo

da se razveljavijo zgoraj omenjene ženitne pogodbe, ker je Eva B. pri ločitvi zakona brez krivde. Tej zahtevi pa ni bilo moči ugoditi iz teh-le dveh razlogov: 1. Očividni vzrok, da se ta pravda nadaljuje, je ta, da bi Andrej B. ne dedoval po ženitni pogodbi, — ker dota in zaženilo, ki sta tudi predmet pogodbe, imata, ko je Eva B. umrla, svojo zakonito pot, kakor bi jo bila imela, ako bi bile ženitne pogodbe še za nje življenja razveljavljene. Dedinska pogodba se torej hoče ob veljavo djati. Tu pa je treba pomniti, da je Eva B. dne 5. julija 1890 umrla, a tožba je bila vložena še-le 6. julija 1890. V tistem trenutku, ko je Eva B. umrla, zadobil je Andrej B. dedinske pravice iz ženitne pogodbe, kajti vse dedinske pravice in dolžnosti je soditi po trenutku zapustnikove smrti. Izrecilo o dedovanji se seveda pozneje podá, a vedno ima svoj učinek počenši z zapustnikovo smrtjo. Andrej B. se je izrekel za dediča iz ženitne pogodbe, to izrecilo velja za trenutek smrti Eve B., on je torej uže pridobil pravico do $\frac{3}{4}$ zapuščine po svoji soprogi, — predno je bila v njenem imenu dne 6. julija 1890 ta tožba vložena. S smrtjo Eve B. je bilo vse storjeno, kar je bilo treba, da je $\frac{3}{4}$ zapuščine Eve B. pripadlo Andreju B., kajti takrat je bila ženitna pogodba v polni veljavnosti in niti tožba, da se razveljavi, še ni bila vložena. Zato mu poznejšnja tožba zakonitih dedičev tega, kar je uže pridobil, več ne more vzeti. Saj je lahko, da je Eva B. namen imela, zahtevati razveljavljenja ženitnih pogodeb, — a ona je to zamudila smrt jo je prehitela. Ako bi bila tožba le pred njeno smrtjo vložena, bilo bi to drugače, ker rzsodba o tožbi velja tudi za trenutek vložene tožbe. Ako bi se bilo taki tožbi ugodilo, bilo bi vzeti, da o smrti Eve B. ženitna pogodba ni več veljala in Andrej B. bi iz nje ne bil mogel dedovati. Da pa dediči (ki so v repliki tej pravdi pristopili) nimajo pravice zadnjega stavka § 1264. obč. drž. zak., vidi se iz tega, da je s smrtjo jednega zakonca zakon razvezan, da to, kar je za slučaj razveze zakona vsled smrti določeno, stopi s smrtjo v svoj učinek ter se ne more več podreti. Kakor dediči ne morejo zahtevati nadaljevanja ženitnih pogodeb, ker ni več zakona, — tako tudi ne morejo zahtevati razveljavljenja ženitnih pogodeb, ker so uže poprej nameravani učinek naredile. Reči je torej, da je ta pravica — osebna pravica umršega zakonca, v katero ni nasledstva. — 2. Po § 1022. obč. drž. zak. pooblastilo praviloma izgubi svojo moč, ako pooblastitelj umrè. Iz tega pravila pa je izjema, ako je

opravilo uže začeto. A tudi tedaj, ako je opravilo uže začeto, nima vselej pooblaščenec pravice, nadaljevati dela, ampak samo takrat, kedar bi prenehanje dedičem očitno škodo storilo, ali pa kedar pooblastilo velja tudi za slučaj pooblastiteljeve smrti. Vsekakor pa mora dotično opravilo uže pred smrtjo pooblastiteljevo začeto biti. A opravilo, o katerem je v le-tej pravdi govor, bilo je začeto še-le po smrti pooblastiteljice z vložitvijo tožbe de pr. 6. julija 1890, št. 3424, kajti pravda o razveljavljenji ženitnih pogodb, in to je tisto opravilo, se začne še-le z vložitvijo tožbe, kakor vsaka druga pravda, a ne prej. A po smrti pooblastitelja ne gre pravde še-le začenjati. Tega ne ovrže to, če so dediči v repliki pravdi pristopili, ker tu ni vprašanja o tožbi dedičev, nego o tem, ali je smeti nadaljevati tožbo zapustnika, katera je po njegovi smrti vložena. Ako bi bili dediči tožbo vložili, bi tega zadržka ne bilo — in tudi takrat bi seveda tega zadržka ne bilo, ako bi bila tožba zapustničina vložena še pred njeno smrtjo.

Na apelacijo tožiteljice Eve B. je višje dež. sodišče v Gr. z rzsodbo z dne 4. marcija 1891, št. 1892 ugodilo tožbeni zahtevi iz naslednjih razlogov:

Dokazano je z rzsodbo dež. sodišča v Lj., da je na tožbo Eve B. ločen zakon med njo in tožencem in da je krivda pripisana bila Andreju B. Po §-u 1264. obč. drž. zak. je tožiteljica lahko zahtevala, da se uničijo ženitne pogodbe in tej upravičenosti se prilga zahteva v tožbi de pr. 6. julija 1890, št. 3424. Za tožiteljico tu delujoči zastopnik dr. S je na podlogi priloženega originalnega pooblastila z dne 15. junija 1890 legitimovan, da se pravda, kajti v tem, na dediča glasečem se pooblastilu, čigar pristnost ni sporna, daje se rečenemu pravozastopniku oblast, da sme v imenu izdateljice pričenjati pravde, dajati pravovezna izrecila in vse storiti, kar bi se mu videlo potrebno za pravne reči izdateljicine. Toženec sam ne trdi, da bi to, po završeni zakonoločitni pravdi izdano pooblastilo Eve B. bilo oporečeno za njenih živih dnij, in ker odvetnik ni zavezan, da bi pokazal podeljeno mu informacijo, torej je bila dolžnost toženčeva pojasniti, da je tožba bila vložena proti smislu naloga. To naključje, da je Eva B. jeden dan poprej umrla, predno je tožba dospela k sodišču, ne more kaliti upravičenosti zastopnikove, kateri je po smislu še veljavnega pooblastila tožiti pričel. Vrhu tega pa je pomniti še to-le. Pravne razmere, katere se snu-

jejo iz ženitnih pogodb, tičejo se imovinskih vprašanj. Za ta vprašanja je odločilna ločitvena razsodba, katero je povzročila Eva B. Osebna pravica zahtevati ločitve je torej načelno različna od upravičenosti, katera izvira iz uže dovršene ločitve in ki gre na to, da se razrešijo pravne razmere, ustanovljene z ženitno pogodbo (§ 106. obč. drž. zak. in dvor. dekr. z dné 23. avgusta 1819, št. 1595 zb. pr. zak.). Dvojbe ni, da je zakonitim dedičem, kateri so k dednemu nasledstvu pozvani ne gledé na naredbe v ženitni pogodbi za slučaj smrti, bistveno do tega, kako se doženó imovinsko-pravne zahteve, ustanovljene z ločitno razsodbo. Gotovo pa je tudi to, da so dediči po § 351. in 547. obč. drž. zak. upravičeni, zvrševati te zahteve in v ta namen vstopiti v pričeto pravdo. To se je tudi zgodilo z izjavami v repliki, s pooblastilom in odlokom z dné 26. avgusta 1890, št. 4937. Po vsem tem ne more biti ugovora zoper formalno upravičenost za tožbo. A tudi stvarno je zahteva, da se uniči ženitna pogodba, v § 1264. obč. drž. zak. utemeljena in ne mogó se jej protiviti dozdevno pridobljene pravice toženčeve, ker s smrtjo Eve B. ni tožencu nastalo razun dednega pripada, gledé na izpodbojne podstave njegovega dedno-pravnega naslova, nič več pravic, nego kolikor jih je poprej imel, zlasti pa ker se ne da reči, da je kako pravno razmerje s smrtjo Eve B. bilo neizpodbojno, in se je to razmerje za časa smrti bilo uže začelo izpodbijati. Prav tako se lahko toži, če tudi tačas ni moči z nekrivo zakonsko ženo samo poskušati mirne poravnave tega prepira. Krivo je, če toženec govori, da bi pravica tožiteljeva, snujoča se iz § 1264. obč. drž. zak., ne veljala za dedinsko pogodbo teh zakoncev, kajti dotični dogovor je po vsebini pogodbene listine del določil za imovinske pravice zakoncev in ta dogovor je z drugimi določbami v ženitni pogodbi tako zvezan, da more le ž njimi vred obstati ali pa prenehati. Iz teh razlogov se je prva razsodba predruožčila ter spoznalo po tožbeni zahtevi.

Na revizijsko pritožbo toženčevo je najvišje sodišče višjesodno razsodbo predruožčilo, a razsodbo prve instance obnovilo iz naslednjih razlogov:

Ako se zakon sodno loči, tedaj daje § 1264. obč. drž. zak. pravico, zahtevati uničenja ženitnih pogodb, jedino le zakoncema, nikakor pa ne njunim dedičem. Eva B. je umrla dné 5. julija 1890, in v tem pogledu ni še pri življenji osebno nastopila kot tožiteljica, njen pooblaščenec pa, četudi se pooblastilo z dné 15. junija 1890

glasi na njeno smrt, ni bil upravičen vložiti tožbe de pr. 6. junija 1890, št. 3424, in sicer zategadelj ne, ker je bilo pooblastilo s smrtjo pooblastiteljice uničeno, kajti posel ni bil pričet za življenja Eve B. in torej tu ne more biti govora o kakem nadaljevanji, odnosno dovrševanji naloženega posla po smislu § 1022. obč. drž. zak.

b) Pristojnost za tožbo proti občini na povračilo potroška za preskrbovanje ubožca po §-u 1042. obč. drž. zak. glede na kranjski zakon za ubožce.

Okr. sodišče v R. je v pravi Ivana K. proti občini R. izdalo razsodbo z dné 14. oktobra 1890, šte. 1472: Toženkinemu ugovoru, da sodišče ni kompetentno, se ugaja in odbija se tožbena zahteva, da bi občina R. bila dolžna tožitelju plačati za preskrbljenje, katero je dajal Mariji B. od dné 21. aprila 1889 do 10. majnika 1890, znesek 40 kr. na dan, torej 154 gld. s 5% obrestmi iz za 10. majnika 1890 ter tudi sodne troške v 14 dneh pod eksekucijo, — nego tožitelj mora toženki povrniti sodne troške 22 gld 10 kr. itd.

R a z l o g i.

Tožitelj zahteva za vsak dan, ko je Marijo B. preskrboval, po 40 kr., vsega vkupe 154 gld. in opira svojo tožbo na § 1042. obč. drž. zak. Toženka najprej ugovarja, da sodišča niso kompetentna rešiti tega spora, in sklicuje se na kranjski zakon za ubožce z dné 28. avgusta 1883, št. 17. drž. zak. — Dvojbe ni, da je zahteve povračil, katere izvirajo iz zasebno-pravnih razmer, rešiti po § 1042. obč. drž. zak. civilnim sodiščem. Dvojbe pa tudi ni, da zahteve, katere se snujejo iz javnega prava, ne spadajo v judikaturo civilnih sodišč. Preskrbovanje ubožcev samo na sebi in kar se tega drži, spada v javno pravo. Tako tesno je zvezano z javnimi koristmi, da veljajo zanje le redko kedaj in samo, kedar to zakon natanko pové, določila zasebnega prava. Varovat javno pravo niso civilna sodišča poklicana, pač pa je to naloga političnih oblastev. Poprej navedenega zakona za Kranjsko § 45. izrecno določa, da je zahteve povračil v sporih § a 9. tega zakona odločiti političnim pôtem, in ta § 9. piše, da zasebnim osebam itd. pristojna pravica povračila za preskrbo ubožcev zoper občine samo v slučajih, katere

ta § določa. V le-tem sporu je z odločbo kranjskega deželnega odbora dokazano, da je bila občina R. zavezana preskrbovati ubogo in umobolno Marijo B., tako tudi tožena občina uže sama priznava, da rečene osebe ni hotela preskrbovati, tako da jo je moral kdo drugi preživiti. Toda vpraša se, more-li ta druga oseba za svoje zasebno-pravne zahteve nastopiti pravno pot? To vprašanje je zanikati zaradi poprej navedenih zakonovih določil; takšne zahteve povračil se snujejo iz javnega prava in odločujejo jih politična oblastva. Ugovor toženkin, da je sodišče inkompetentno, je utemeljen. Iz teh razlogov je bilo odbiti tožbeno zahtevo.

Višje dež. sodišče v Gr. je z odločbo z dné 11. marcija 1891, št. 2695 na apelacijo tožiteljevo sodbo prvega sodišča uničilo ter mu zaukazalo zahtevo tožbe rešiti meritorno, iz naslednjih razlogov:

Apelant zahteva, naj mu občina R. povrne troške, katere je baje imel za preskrbovanje Marije B. Opira se na § 1042. obč. drž. zak. in trdi, da je občina v R. bila po zakonu zavezana preskrbovati rečeno osebo. Zahteva njegova da se snuje iz zasebno-pravnega naslova in to odločevati so poklicana le sodišča, češ, da je opravljal posel tožene občine ter zanjo trosil. — Tu se ravna očitno za odločitev civilno-pravnih vprašanj. To, da odločitev te povračilne zahteve morebiti zavisi najprej od pretresovanja vprašanj z javno-pravnim značajem, to ne more kaliti sodne kompetence za odločitev civilno-pravnih glavnih vprašanj in tukaj tem manj, ker je z naredbo deželnega odbora kranjskega uže odločeno vprašanje, katera občina je zavezana preživiti Marijo B., ako v to ni zavezana po civilnem pravu kaka tretja oseba. Izrek, kateremu je prvi sodnik dal obliko rzsodbe, izrek, da je sodišče absolutno inkompetentno odločiti le-to pravno zahtevo, bilo je torej uničiti, ker ni po zakonu, ter bilo je prvemu sodniku zaukazati, naj reši glavno stvar po zakonu.

Najvišje sodišče je z odločbo z dné 2. junija 1891 št. 7728 ugodilo revizijski pritožbi toženkini, katero je smatralo za revizijski rekurz, ter spoznalo, da ostane rzsodba prve instance, kolikor izreka nepristojnost sodišča v tej pravdni reči in kolikor obsoja tožitelja v povračilo troškov, v veljavi kot odlok, nadalje, da se postopanje o tožbi s prvim odlokom vred uniči ter prvemu sodišču nalaga, naj tožbo vrne Ivanu K., ker ni po tem, da bi se o njej sodno obravnavalo in odločilo.

Razlogi.

Res imajo za odločitev vprašanja, je li pravna pot dopustna, pred vsem pomen navedbe tožiteljeve. Če pa tožba po smislu teh navedeb ima za predmet civilno-pravno zahtevo, to je vendar moči misliti na civilno-pravno stvar samo tedaj, ako posebna zakonova določila niso izrekla izjeme. Ivan K. sicer zahteva povračila za stroške, katere je baje imel, preskrbujoč Marijo B., na podlogi § 1042. obč. drž. zak., torej iz privatno-pravnega naslova. Toda po § 45. zakona z dne 28. avgusta 1883, šte. 17. dež. zak. za vojvodino kranjsko so upravna oblastva poklicana, da spoznavajo o zahtevi povračila, katero stavi zasebna oseba za potrošek pri preskrbovanji ubožcev proti občini (§ 9. cit. zak.), in zategadelj ne more biti odločilno to, da se toži iz zasebno-pravnega naslova. Tudi povračilne zahteve občin med občinami samimi se lahko snujejo zgolj iz zasebno-pravnega naslova koristnega potroška, vendar pa za take zahteve § 45. rečenega dež. zak. izključuje pravno pot. A tudi ne gledé na napominano izrecno zakonovo določilo ne bilo bi nobenega razloga, da bi se zahteva, snujoča se iz istega pravnega naslova, drugače presojala, ako ne pristojta zoper občino občini, nego zasebni osebi. Ker je prva instanca sodno pristojnost smatrala za neutemeljeno, pripomni se, da tudi ni mogla izdati rzsodbe, nego jej je bilo ravnati po § 48. ces. pat. z dne 20. novembra 1852, št. 251 drž. zak.

c) K uporabi izpodbijalnega zakona.

Anton T. je s tožbo zoper Franciško T. prosil rzsoditi:

a) Tožena Franciška T. je dolžna pripoznati, da je z notarskim aktom z dne 7. avgusta 1888 med njo in njenim zakonskim možem Janezom T. sklenjena posojilna pogodba, s katero se Janez T. zavezuje plačati Franciški T. 700 gld. s 5% obrestmi in tožnim stroški in vsled katere je pri njegovem, Janeza T. posestvu pod vlož. št. 56 ad M. vknjižena zastavna pravica za varnost teh 700 gld. s 5% obrestmi in tožnimi stroški v korist toženke, — pravno brezmočna nasproti tožitelju Antonu T. glede njegove tirjatve proti Janezu T. iz sodne poravnave z dne 20. septembra 1888 v znesku 200 gld. s pripadki vred, — b) obsodi se torej toženka, da mora za njegovo tirjatev v znesku 200 gld. z obrestmi po 6% od 25. avgusta

1888 in za dosedanje stroške v znesku 10 gld., kakor tudi vse druge zvršilne stroške dovoliti eksekucijo z vknjižbo eksekutivne nadzastavne pravice na njeno pri posestvu vlož. št. 56 kat. obč. M. vsled dolžnega pisma z dné 7. avgusta 1888 sub pr. 18. avgusta 1888 zastavno-pravno zavarovano posojilno tirjatev pr. 700 gl. s prip. na podlogi le-te razsodbe; da mora tudi povrniti stroške te pravde itd.

To tožbeno zahtevo je okr. sodišče v Lj. z razsodbo z dne 13. oktobra 1890, št. 20035 odbilo iz teh-le razlogov:

Janez T., soprog toženke dolguje iz poravnave z 20. septembra 1888 tožitelju 200 gld. s pr. svoji soprogi, toženi Franciški T. pa 700 gld. s pr. iz dolžnega pisma s 7. avgusta 1888. Obe tirjatvi vknjiženi sta pri posestvu Janeza T. in tožitelj, trdeč, da posestvo in sploh imetje Janeza T. ne zadoščuje v plačilo njegove tirjatve, izpodbija veljavnost toženkine tirjatve, ki je vknjižena pred tirjatvijo tožiteljevo. V objektivnem pogledu je priznati, da je tožba upravičena na podlogi § 32. zakona z dne 16. marcija 1884, št. 36 drž. zak., kajti posestvo, ki je cenjeno le 800 gld., ne more zadoščevati za tožiteljevo tirjatev, pred katero je zastavno-pravno vknjiženihi uže 1600 gld. V subjektivnem pogledu izpodbija tožitelj tirjatev toženke na podlogi naved. zakona določeb § a 30., št. 1 in št. 4. Na določbe § 30., št. 1 se tožitelj sklicevati ne more, ker pogodba, katera se je med zakonskima sklenila, je odplačilna, in ako bi bila ta pogodba le navidezna in le v škodo upnikov narejena, izpodbijati bi jo bilo na podlogi določeb § 29., I. izpodbij zak. Pretresati je torej izpodbijalni namen tožiteljev samo na podlogi §-a 30., št. 4 omenjenega zakona. Po določbah tega §. morata zakonska biti sporazumljena vsaj toliko, da je dolžnikovemu soprogu znana namera dolžnikova, upnike škodovati. Iz tega, kar pravdni govori prinašajo, sploh ni razvidno, da bi bil soprog toženkin imel misel koga prekaniti, a da med zakonskima ni bilo pravega porazumljenja in zupanja, razvidi se pa iz tega, kar so povedale zaslišane priče. Priče Janez K., Katra K. in Urša L. povedale so, da je toženka svojega soproga zapustila uže l. 1887 in predno jo je on zavaroval, ker je bil prepir med njima ter je bila toženka celo stepena in pravila, da jo mož zato pretepa in je ona njega zaradi tega zapustila, ker jej posojenega denarja noče niti plačati niti vknjižiti. Tudi iz izpovedi priče Ivana V. se da posneti, da je toženka celó pri sodišči pomoči iskala, da bi se za svojo tirjatev zagotovila. Toženka pač

ni po smislu obč. sod. r. dokazala, da je ona denar možu posodila, verjetno pa je to, ker kaže zapuščinska razprava po prvem možu njenem, da ni bila brez imovine, ker to in drugo, kar se je v tej pravdi povedalo, ne kaže, da bi bila ona slaba gospodinja; torej je verjetno, da je ona res denar imela, in verjetno tudi, da ga je ona v resnici možu posodila, kateremu je pri ženitvi tudi zemijišče izročila, verjetno je to tudi zato, ker je zaslišana priča France St. povedal, da je pri možu toženke dokaj denarja videl, mož mu je pravil, da mu je denar žena posodila. Bila bi to večja prekanjenost, nego jo je pripisovati navadnim kmetskim ljudem, ako bi hoteli verjeti, da je bilo to, ko je toženka moža zapustila, dala se od njega celo pretepati, ko je mož denar kazal in rekel, da mu ga je žena posodila, ko je žena pri sodišči pomoči iskala, — vse le navidezno ravnanje med zakonskima, katera bi bila svet hotela preslepiti za neresnično tirjatev toženkinino. Vse kaže bolj to, da soprogo toženkin nikakor ni nameraval oškodovati svojih upnikov, seosebno ne v korist svoje soproge, in da toženki nikakor ni bilo do tega, da bi bila ona pomagala možu varati upnike in seosebno ne tožitelja, nego, da je bilo njej le do tega, obvarovati samo sebe škode, česar jej pa nobeden zakon ne zabranjuje. Zategadelj tožbeni zahtevi tudi po določbi § 30., št. 4 izpodbij. zakona ni bilo moči ugoditi.

Višje dež. sodišče v Gr. je na tožiteljevo apelacijo z razsodbo z dne 7. januarija 1891, št. 11.842 ugodilo odstavku *a)* tožbene zahteve, odstavek *b)* pa odbilo.

R a z l o g i.

Tožitelj zahteva pripoznanja, da je brezmočen pravni posel, ki je bil sklenen med nasprotnico izpodbijanja in dolžnikom, ter dovoljenja za eksekucijo s tem, da se tožiteljevi tirjatvi pr. 200 gld. s prip. v prid vknjiži eksekutivna nadzastavna pravica na posojilno tirjatev v znesku 700 gld. s prip., katera je za tožiteljico zavarovana pri vlož. št. 56 kat. obč. M. na podlogi izpodbijane zadolžnice. Gledé na prvi del tožbene zahteve dokazal je tožitelj, da mu iz sodne poravnave z dne 7. sept. 1888 Janez T. dolguje posojila 200 gld. s prip., dokazal, da je po smislu relacije z dne 14. febr. 1888 vodil brezuspešno eksekucijo na nasprotnikove premičnine, a potem segel na njegovo posestvo vlož. 56 kat. obč. M., katero je bilo po smislu zapisnika z dne 1. marcija 1889 sodno cenjeno 804 gld. Iz zemlje-

knjižnega izpiska o tem posestvu pa izhaja, da je pred tožiteljevo zastavno pravico, nahajajočo se na 4. stopnji, za 1600 gld. zastavno pravnih tirjatev, tako torej tožitelj z eksekucijo v imetje Janeza T. ne pride do plačila. Po besedah istega zemljejknjižnega izpiska je Janez T. dne 7. avgusta 1888 s Frančiško T., toženko, pogodil se tako, da jej pripozna dolg posojila v znesku 700 gld. s 5% obrestmi, a na podlogi te pogodbe je v varnost te posojilne tirjatve vknjižena zastavna pravica toženki v prid pri vložku 56. kat. obč. M. na tretji stopnji, tako da stoji neposredno pred zastavno pravico za tožiteljevo tirjatev njej na kvar. Konečno je toženka zakonska žena Janeza T. Izpodbijanje tožiteljevo je torej po § 30., št. 4, 32 in 35 zakona s 16. marcija 1884, št. 36 drž. zak. povse utemeljeno na podlogi teh dokazanih, a od toženke tudi pripoznanih okolnostij. Ugovor toženkin, da bi bila faktično odštela 700 gld. posojila, je pa popolnem brez pomena glede na določilo § a 30., št. 4 rečenega zakona, ker je celo tedaj, če se to dokaže, tožiteljeva pravica tako dolgo utemeljena, dokler toženka ne dokaže, da jej tedaj, ko se je izdajala zadevna zadolžnica, ni bil znan namen dolžnikov škodovati upnike. Tega pa toženka ni dokazala in celo v tem sporu, kjer se dokazi prosto precenjujejo, ne gré izvajati iz domnev, da toženki ni bil znan fraudulozni namen dolžnikov; to pa se godi v izpodbijani rzsodbi, a tem manj opravičeno, ker pravo direktno nasprotje izhaja iz priznanja toženke, katera v dupliki pravi, da je njen mož bil, predno se je ž njo oženil in tudi kasneje lesni trgovec, da je imel mnogo dolga, ker naposled nasprotje izhaja še iz tega, da je bila zadevna zadolžnica storjena uprav 7. avgusta 1888, to je neposredno potem, ko je bila med tožiteljem in Janezom T. sklenjena tus. poravnava za tožiteljevo tirjatev 200 gld. Bilo je torej v tej točki tožiteljivi apelaciji ugoditi in prvosodno rzsodbo tako predrugačiti, da se spoznava po tožbeni zahtevi. Kar pa se tiče drugega dela tožbene zahteve, ta zahteva je z jedne strani protivna prvemu delu njenemu, z druge strani pa po zakonu ni dopustna. Saj to, če se, kakor se zahteva, izreče posojilna tirjatev ter zastavna pravica zanjo za brezuplivno gledé na tožitelja, onda to izrecilo stori nemogoče, da bi tožitelj vodil eksekucijo na zastavno pravico. Nadalje druga zahteva tukaj tudi zategadelj ne more veljati, ker tožitelj s tem, da se izreče za brezmočno zastavna pravica toženkina, ki je neposredno pred njim vpisana, tudi doseže nameravani smoter, da

gledé njega, kedar se kasneje izplačuje iz zastave, ne šteje zastavna pravica toženkina, in zatorej več ne potrebuje. Po vsem tem bilo je potrditi, da se je tožbena zahteva v tej točki odbila. To, da se drugi del tožbene zahteve, kaže nedopusten, pa ne more braniti, če se ugotovi prvemu delu, ker iz izpodbij. zakona nikakor ne izhaja, da bi se morala izreči zahteva o tem, kaj je tožencu storiti ali trpeti, da se upniku zadosti, negozgol določa, da je združiti z izpodbijalno zahtevo takšno zahtevo, ako se sploh izreče.

Na revizijsko pritožbo toženke je najvišje sodišče obnovilo razsodbo okrajnega sodišča, kolikor jo je bilo predrugačilo višje sodišče, iz naslednjih razlogov:

Notarskega akta, na kateri se ozira tožbena zahteva, ni predložila nobena stranka; tudi ni v pravnih spisih natančno navedena vsebina te listine. Iz rečene zahteve in navedeb tožiteljevih je pa posneti, da notarski akt obsega pogodbo, sklenjeno med zakoncema Janezom in Frančiško T., s katero se je Janez T. zavezal, da bode zakonski ženi plačal njeno posojilno tirjatev v znesku 700 gl. s 5% obrestmi in tožbenimi stroški, ter da je v varnost te tirjatve zastavil svoje posestvo vlož. šte. 56 kat. obč. M.; tega tožena Frančiška T. ne prereka. Tožitelj ni dokazal, kar je trdil, da bi bila pogodba sklenjena le na videz ali da se posojilna svota ni tudi res štela. Gledé na izpovedi prič ni neosnovano, če se sodi, da Janez T. ni prostovoljno in da bi pomogel svojej ženi, nego da je v ta namen ž njo sklenil pogodbo in jej zastavil posestvo svoje, da jej je zadostil kot sitni upnici. Jasno je torej, da tu ni nikakega pravnega dejanja, katero bi bilo moči izpodbijati s § 30., št. 1 zak. z dné 16. marcija 1884, št. 36 drž. zak. Upravičeno tudi ni, če se izpodbija na podlogi § 30., št. 4 izpodbij. zak. Tu ne gré za to, da bi se bil dolžnik znebil imovinskih predmetov ali dal zastavo, s katero bi si bil hotel priskrbeti denarja. V takih in enakih slučajih je včasih pač lahko, da dolžnikova svest, oškodovati svoje upnike s pravnim dejanjem, gotovo obsega tudi namen, oškodovati jih. Če pa Janez T. toženki ni bil zavezan dati zadevno zastavo in če je lahko čakal, da ga ona toži, to samo na sebi ne bi bilo odločilno. To, da se je podelila pogojena zastavna pravica, bilo bi le tedaj smatrati za pravno dejanje, katero bi bil Janez T. storil z nepravnim namenom, da bi druge upnike, zlasti tožitelja oškodoval, ako bi bile takšne okolnosti, iz katerih izhaja, da je dajoč zastavo jedino le to

nameraval, odtegniti drugim upnikom ali vsaj tožitelju poplačilo. Da bi se kaj takega mislilo, ni razloga. Ne gledé na te razloge bilo je tožbo odbiti uže na podlogi § 35. izpodbij. zak. Drugi del tožbene zahteve je višje dež. sodišče po pravici spoznalo nedopustnim. Prvemu delu zahteve je predmet zgol brezmočnost izpodbijanega pravnega dejanja. Če torej odpade drugi del ter se spozna samo po prvem delu, tedaj nikakor ni določeno, kaj je toženki storiti ali trpeti, da zadosti tožitelju. Takšna razsodba je samo ugotovljajoča razsodba in zaveza, ki je pravi smoter izpodbijanju in ki izhaja iz izrečene brezmočnosti tožencu nasproti tožitelju, zaveza, nekaj gotovega storiti ali trpeti, ni uravnana. Zategadelj je bilo reviziji ugoditi.

d) K razlagi §-a 126. ces. pat. z dné 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak.

K zapuščini Frančiške B. priglasila sta se za dediča zapustnikova udova Jozefa iz vzajemne oporoke z dné 5. junija 1879 in mestna občina P. iz ustne poslednje volje, katero je zapustnik pozneje storil.

Okr. sodišče v P. je zaslišalo obe stranki, potem pa mestni občini, zastopajoči mestno hiralnico, naložilo, naj proti zapustnikovi udovi poda v določenem roku tožbo, drugače se po preteklem tem roku razpravlja zapuščina brez ozira na dedne zahteve mesta P., kajti četudi je vzajemna poslednja volja obsežena v ženitni pogodbi z dné 5. junija 1879, vendar gledé na njene besede in na §§ 1248., 1249., 1253. in 1254. obč. drž. zak. je ni bilo moči smatrati za dedinsko pogodbo, nego le za vzajemno oporoko, ta pa je vendar, kakor vsa ženitna pogodba, storjena v zakoniti obliki notarski in proti njej glede pristnosti, gledé zunanje in notranje oblike ni nikakega odpora, kar pa ne velja za ustno poslednjo naredbo zapustnikovo, na katero mestna občina P. opira svojo dedno zahtevo in zoper katero je odpor oglašen tako gledé notranje, tako gledé zunanje oblike.

Druga instanca ni ugodila pritožbi mesta P. in potrdila prvosodni odlok iz njegovih razlogov, zakonu in stvari primernih.

Izvenredni revizijski pritožbi mesta P. pa je ugodilo najvišje sodišče ter premenivši odločbi obeh spodnjih instanc z

odločbo z dné 18. februvarija 1890, št. 1535 spoznalo, da je v sporu za dedno pravo nastopiti udovi Jozefi B. tožbo proti mestu P. zategadelj, ker je po § 126. odst. 2. zak. z dné 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. tedaj, kedar so si priglasitve testamentarnih dedičev k zapuščini protivne, naložiti tistemu izmed spornih dedičev, da poda tožbo, kateri bi najprvo moral ovreči močnejši naslov svojega nasprotnika za dedno pravo v to ime, da bi mogel zahtevati svoje dedno pravo; v tem stanji se nahaja tu udova Jozefa B., ker opira svojo priglasitev k dednemu nasledstvu na vzajemno oporoko iz leta 1879., a priglasitev občine k nasledstvu opira se na ustno oporoko, katero je zapustnik napravil neposredno pred svojo smrtjo; iz § 713. obč. drž. zak. pa izhaja, da prejšnjo oporoko uničuje poznejšnja veljavna oporoka po vsem njenem obsegu; nadalje tu, kjer se vpraša, kateri temelj dednega prava naj je smatrati močnejšim, odločuje le razna doba napravljanja oporoke in pa to, da gledé pristnosti ni pri nobeni oporoki prepira, dočim vseh ostalih hib, s katerimi se hoče ometati veljavnost ustne oporoke, ni moči sedaj, nego šele v sporu za dedno pravo pretresati in soditi; ne ujemata se torej odločbi spodnjih sodišč s stanjem stvari in zakonom ter bilo ju je zategadelj po § 16. zak. z dné 9. avgusta 1854, št. 208 drž. zak. primerno predrugačiti.

e) **K razlagi §-a 17. zemlj. zakona.**

Pri razdelitvi najvišjega skupila za posestvo vlož. 21 v J., prodano na eksekucijski dražbi, zahtevala je zemljeknjižna upnica Barbara K., naj se jej prisodijo 5% obresti od njene na polovici rečenega posestva brezobrestno vknjižene tirjatve 750 gold. za čas od 20. sept. 1886 do dné dražbe v znesku 76 gold., snujoč to svojo zahtevo od tega, ker je njena tirjatev 750 gl. po določbi ženitne pogodbe, na podlogi katere je bila zastavna pravica vpisana na polovici zgoraj navedenega posestva, bila izplačna uže dné 1. januvarija 1882, tako da jej iz zakona pristojajo zamudne obresti, katere zahteva le za zgoraj označeno dobo. Poznejšnja upnica Ana K. je prerekala, da Barbari K. pristojajo zamudne obresti od tirjatve 750 gold. in protivila se, da bi se prisodilo 76 gold. obrestij.

Zaradi tega je prva instanca odbila zahtevo Barbare K., češ, da zastavna pravica za obresti ni vpisana pri dotični tirjatvi, da te obresti niso bile niti dogovorjene, niti do sedaj vtoževane in da bi poznejšnja knjižna upnica Ana K., katera s svojo tirjativjo deloma propade, trpela izgubo, ako bi se prositeljici prisodile te obresti iz najvišjega skupila.

Na pritožbo Barbare K. je višje dež. sodišče v P. prvosodni odlok v tem pogledu premenilo in Barbari K. prisodilo 5% zamudne obresti v znesku 76 gold. iz najvišjega skupila v isti vrsti s kapitalom 750 gld. zategadelj, ker je bila tirjatev 750 gld. uže izplačna; če pa ni poplačana bila, tedaj je upnica upravičena zahtevati 5% zamudnih obrestij po zakonu in po § 17. zemlj. zak. pristojna zastavna pravica v isti vrsti s kapitalom 3letnim obrestim, katera je v zakonu utemeljena.

Na revizijsko pritožbo Ane K. pa je najvišje sodišče z odločbo z dné 24. sept. 1889 št. 10.986 prvosodni odlok obnovilo gledé na to, da se zahtevi zamudnih obrestij od tirjatve 750 gld., držeče se posestva vlož. št. 21 v J. brezobrestno, protivi zemljeknjižna upnica Ana K., katera z zadevno prisoditvijo obrestij iz najvišjega skupila trpi izgubo pri svoji udeleženi tirjatvi, in glede na to, da eksekucijski sodnik, kateri razdeljuje najvišje skupilo, ne more odločevati tega, je li zahteva obrestij po pravu, niti iz najvišjega skupila prisojati prepirne tirjatve, za katero ni vpisana zastavna pravica v zemljiški knjigi.

f) K § 14. in 35. bagat. postopanja.

Zapisujoč bagatelno tožbo javilo se je tožitelju, »da bode obravnava po bagat. postopanju dne tega in tega dopoldne ob 9. uri brez pismenega vabila«. To se je zabeležilo z istimi besedami koncem tožbenega zapisnika. Tožitelj podpisal je zapisnik. Tudi ustno je bil opozorjen, da mora ob rečeni uri priti, sicer ga sme toženec kontumacirati. A pozivnica se tožitelju ni vročila. Ker ga potem ko obravnava ni bilo, odbila se je na zahtevo toženčeva tožbena zahteva ter se je tožitelju izdala dotična rzsodba.

V ničnostni pritožbi pripoznava tožitelj, da se mu je nanzanal dan naroka, taji pa ves drugi pouk, dan mu pri zapisovanji

tožbe. Bagatelni sodnik sklicuje se v poročilu do višjega deželnega sodišča na tožbeni zapisnik ter zatrjuje na svojo službeno prisego, da je tedaj tožitelju dal zgoraj omenjeni pouk (§ 35. bag. post.)

Višje dež. sodišče v Gr. ugodilo je z naredbo z dne 8. julija 1891, št. 6686 tožiteljevi ničnostni pritožbi ter razveljavilo dotično kontumačno razsodbo, ukazujoč, naj se vnovič obravnava, vse pa za tega delj, ker se tožitelju ni vročila pozivnica, v § 14. bag. post. predpisana, iz tožbenega zapisnika pa tudi razvidno ni, da bi se bil tožitelj izrecno odpovedal pismenemu obveščanju ter bi se bil po zakonu poučil o nasledkih izostanja in pozval, naj k obravnavi dovede listine in priče, pravde se tikajoče; ker se torej kontumačna razsodba snuje iz zakonu protivnega ravnanja, kajti tožitelju zaradi takega ravnanja ni možno bilo, da bi se bil pri sodišči zglasil, a to se kaže kot ničnostni vzrok po § 78., št. 6 bag. post. Dr. V—č.

g) K uporabi §-a 18. postopanja zaradi motene posesti na pravnih stroške.

Okrajno sodišče v R. je v pravdi A. B., tožiteljice, proti C. D., toženki, zaradi motene posesti s konečnim odlokom z dne 10. julija 1890, št. 9179 odbilo tožbeno zahtevo in ob enem spoznalo tudi za pravo, da mora tožiteljica toženki plačati 41 gld. 85 kr. stroškov v 14 dneh pod eksekucijo.

Tožiteljica vložila je proti temu odloku rekurz, toženka pa, ker ni dobila plačila in se bala izgube, je vložila, sklicujoč se na § 18. postop. po ces. ukazu z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak., na § 259. obč. sod. r. in per analog. na § 56. sum. post., — prošnjo, da se v varnost njene tirjatve iz zgoraj navedenega odloka na stroških v znesku 41 gld. 85 kr. in v prošnji sami zaznamovanih izvršilnih stroškov dovoli na posestvo tožiteljice pod vlož. št. 176 kat. obč. G. predzamba izvršilne zastavne pravice.

Okrajno sodišče odbilo je z odlokom z dne 10. decembra 1890, št. 16.894 to prošnjo toženke, ker se določba § 18. ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. ozira le na postopanje v glavni stvari, ne pa na zahtevo stroškov, ker veljajo za izrek o stroških določbe obč. sod. reda in je po teh določbah izvršilna prošnja pregodaj vložena,

Proti temu odloku vložila je prositeljica rekurz in v njem naglašala: Če tudi se smatra za nepravdo ono mnenje, katero je izrazilo c. kr. najvišje sodišče v svoji odločbi z dne 25. novembra 1879, št. 12.861 (Gl.-U. 7668), da je namreč, dokler teko pravni pripomočki v pravadah zaradi motene posesti, vknjižba zvršilne zastavne pravice v iztirjanje pravnih stroškov dopustna, ker se § 18. ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak. splošno glasi in torej izreka o sodnih stroških ne izključuje, — vendar glede na sedanjo judikaturo v takih slučajih (Gl.-U. 7802) po mojem mnenji ni dvomiti, da je dopustna, ako se v zvršilni prošnji naglašava nevarnost izgube — in tudi brez take trditve — vsaj predznamba zvršilne zastavne pravice v varnost pravnih stroškov.

Višje dež. sodišče v Gr. je — glede na to, da je po § 18. ces. ukaza z dne 27. oktobra 1849, št. 12 drž. zak., oni stranki, ki zmagala, na odlok prve instance, če tudi še ni pravomočen, dovoliti zvršilo, potem glede na to, da je v tem slučaju tožba se odbila in so pripoznali se toženki stroški v znesku 41 gld. 85 kr., in je torej toženka ona stranka, ki je zmagala, tako da je glede nje uporabiti zgoraj navedeno zakonovo določbo, zlasti ker ni ustanovila zvršila samo za zahtevo zaradi motene posesti — z odločbo z dne 28. januarija 1891, št. 1286 ugodilo rekurzu in tako dovolilo predznambo zastavne pravice kot zvršilo v varnost tirjatve za devnih stroškov.

Kazensko pravo.

K pojmu sokrivde pri hudodelstvu težke telesne poškodbe po §-u 157. kaz. zak.

Pri tepežu, katerega se je po trditvi obtožbe udeležilo več oseb, med njimi tudi J. Z. oče in sin, bil je J. K. na telesu takó poškodovan, da so bile njegove poškodbe po zvedencih označene za težke telesne poškodbe, združene z motenjem zdravja in nezmožnostjo za poklic za najmanj 30 dni (§ 152., 155. lit. b) kaz. zak.).

Deželno sodišče v Lj. spoznalo je krivim: a) J. Z. mlajšega hudodelstva po § 157. kaz. zak. b) J. Z. starejšega pa hudodelstva sokrivde po smislu § 5. in 157. kaz. zak., ker glede le-tega

ni bilo dokazano, da se je poškodovanega dejanski lotil, pač pa pri tepežu svojemu sinu J. Z. rekel: »Jaka, udari!«

Državno pravdnništvo zglasilo je proti tej razsodbi ničnostno pritožbo, opirajoč jo na določilo § 281, št. 10 kaz. pr. r. in poudarjajoč, da je J. Z. starejši s svojim pozivom »Jaka, udari!« zakrivil hudodelstvo sokrivde po § 5. in 152., 155. lit. b) kaz. zak., ne pa one po § 5. in 157. kaz. zak., ker je subsidijarno določilo § 157. kaz. zak. uporabljati samo na one osebe, ki so se poškodovanca dejanski lotile, ne pa tudi na sokrivce.

Z razsodbo z dne 11. julija 1891, št. 6582 je kasacijski dvor ničnostno pritožbo zavrgel iz naslednjih razlogov:

Prvi sodnik je ugotovil, da je obtoženi J. Z. starejši pri tepežu, pri katerem se je več oseb, med njimi tudi J. Z. mlajši, dejanski lotilo J-a K-a in pri katerem je bil J. K. težko poškodovan, ne da bi bilo moči izkazati, kdo mu je prizadejal težko oškodo, napeljal svojega sina J. Z. ml. s pozivom: »Jaka, udari!« k zločinu. Na podlogi te ugotovljene dejanske okolnosti spoznal je sodni dvor J. Z-a starejšega krivim hudodelstva sokrivde po smislu § 5. in 157. kaz. zak. — Pritožba ničnosti pa zahteva, da je J. Z-a star. spoznati krivim hudodelstva sokrivde po smislu § 5., 152. in 155. lit. b) kaz. zak., ker je bilo poškodovancu zdravje za najmanj 30 dni pokazano in za ta čas odvzeta tudi zmožnost opravljati svoj poklic. Državno pravdnništvo utemeljuje svoj nazor trdeč, da subsidijarno določilo §-a 157. kaz. zak. velja jedino le za one osebe, katere so se poškodovanca dejanski lotile, ako ni moči dokazati provzročitelja težke oškodve; iz tega izhaja, da tega določila na sokrivca ni moči uporabljati; ker je vzročna zveza med dejanjem obtoženca J. Z. starejšega in težko poškodbo poškodovančeve, uporabljati je tu ostrejša določila §§ 5., 152. in 155. lit. b) kaz. zak.

Ta trditev državnega pravdnništva bila bi prava, ako bi imela drugačno podstavo. Če je namreč sokrivce-provzročitelj vse osebe, ki so se udeležile tepeža, dejanski loteč se poškodovanca, pozval in napeljal k njihovemu ravnanju, onda je stvari primerno, da on daje odgovor tudi za ves vkupni čin in izid tepeža, katerega je napeljal; tedaj pa je za presojo njegove krivde vse jedno, ali je med več napeljanimi osebami ono, ki je zakrivila hude posledice, moči pozvedeti ali je ni moči; samo mora biti gotovo, da izvirajo

hudi nasledki od jednega ali drugega onih, ki so bili napeljani, ali od njihovega vkupnega ravnanja.

Tako pa ni bilo v le-tem slučaju; tu je bil poziv k dejanju namenjen samo jednemu, a ne vsem onim, ki so se dejanski lotili poškodovanca. Kakor v slučaju §-a 157. kaz. zak., kateri izključuje komplot napadalcev in s tem ob jednem njih solidarno odgovornost po §-u 5. in 155. lit. d) kaz. zak., neposrednega storilca ni moči prijeti z vso strogostjo §§-ov 152., 155., 156. kaz. zak., če je napadenec pri tepežu bil težko poškodovan, nego je njegovo odgovornost presojati le po § 157. kaz. zak., prav tako ni moči sokrivca-provzročitelja ali napeljevalca posamičnega napadalca pozvati na odgovor preko te meje.

Sodni dvor I. stopnje je torej § 5. in 157. kaz. zak. v tem slučaju po smislu zakona uporabil; napeljevalec je napadalca napeljal, da se je dejanski lotil pri tepežu, kar je kaznovati po § 157. kaz. zak., dalje seči in po zahtevi državnega pravdnštva napeljevalca storiti odgovornega tudi za take hude nasledke, katerih zakon ne prišteva v krivdo napeljanemu napadalcu, v to ni nikakega notranjega vzroka; vzročna zveza je le med pozivom, storjenim posamičnemu napadalcu in njegovim dejanskim lotenjem pri tepežu poškodovanega; težke oškodave pa po tem, kar se jemlje za dokazano, napeljana oseba ni bila prizadela; napačno je torej trditi, da je vzročna zveza (po smislu § 152. kaz. zak.) med težko oškodo poškodovančevo in med pozivom do posamičnega napadalca. Nazor državnega pravdnštva bil bi utemeljen tedaj, ako bi bilo ugotovljeno, da je J. Z. ml. provzročitelj težke oškodave (v tem slučaju bi §-a 157. kaz. zak. sploh ne bilo moči uporabljati), ali pa, da poziv obtoženca J. Z. star. ni veljal samo sinu, nego tudi (bodi izrecno ali molče) vsem, pri tepežu udeležnim osebam.

Pravna vprašanja.

7. Trgovec A. imenoval je v mestu Z. stalnega agenta B. (Platz-agent) svojim zastopnikom s pravico, da sklepa s tam bivajočimi trgovci v njegovem imenu kupčije, in je vsakikrat, če je izročil naročila, katera mu je bil agent naznanil, poslal agentu fakturo, v kateri je bilo zabeleženo, da se sprejmejo plačila samo na biva-

lišči imenovanega A. Te fakture je potem izročeval B. dotični stranki. — Na nekaterih fakturah prečrtal je B. zabeležbo, plačila se tikajočo, ter nanje zapisal, da se pooblaščuje B., sprejeti denar; zaradi tega mu je več strank kupnino izročilo, a B. jo je potem poizneveril. More li A. še jedenkratnega plačila zahtevati od dotičnih kupcev?

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 8 za avgust mesec nasledje razprave: Osnova zakona o vodnem pravu. Od dr. F. J. Spevca. — Ustanove §§ 440 i 1500 ogz. nemogu se uporabiti proti kvalificiranomu faktičnomu posjedu, utemeljenemu na tvrdom pravnom naslovu. Piše dr. G. Gaj. — Ob izlučnih parnicah. Od P. P. — Zakon od 7. ramazana 1274 (1858) o zemljištnom posjedu.

Teorija građanskog sudskog postopka s pogledom na zakonik o postupku sudskom u građanskim parnicama za kraljevinu Srbiju. Za potrebe svojih slušalcev napisao Andra Gjorgjević, profesor prava v vel. škodi. Prva polovina. U Beogradu 1891. 8' VIII + 230. — Cena 2.50 dinara (= franaka).

Das Gemeinde- u. Heimatsgesetz. Achte, ergänzte u. vermehrte Auflage. Der Gesetzesausgabe IX. Band. — Manz, Wien 1891.

Gesetze betreffend Jagd, Vogelschutz u. Fischerei. 2. Auflage. Der Gesetzesausgabe XXV. Band. — Manz, Wien 1891.

Repertorium der oesterr. Verwaltungsgesetzkunde, zum Gebrauche d. politischen Schul- u. Cultusbehörden. Zusammengestellt v. Jos. Eggendorfer. — Manz, Wien 1891.

Entscheidungen d. k. k. obersten Gerichtshofes in Civilsachen. Herausgeg. von Dr. R. Nowak. V. Band. — Manz, Wien 1891. (Z dvojnim, vseh pet izišlih zvezkov obsegajočim kazalom.)

Erkenntnisse d. k. k. Verwaltungsgerichtshofes. Zusammengestellt auf dessen Veranlassung von Dr. Ad. Freih. v. Budwinski. 14. Band. — Manz, Wien 1891.

Verwaltungsgerichtshofs-Erkenntnisse nach § 6. des Gesetzes vom 22. Oct. 1875, R. G. Bl. Nr. 36 ex 1876, geschöpft ohne vorausgegangene mündliche Verhandlung. Zusammengestellt von Dr. Ad. Freih. v. Budwinski. 7 Hefte. — Manz, Wien. 1891.

Die europäische Wechselgesetzgebung. Eine vergleichende Studie von Dr. Ant. Pavliček. Separatabdruck aus d. allg. oesterr. Gerichts-Zeitung. — Manz, Wien. 1891.

Die oesterreichischen Curatoren-gesetze vom 24. April 1874, R. G. Bl. Nr. 48 u. 49. Von Dr. Ant. Pavliček. 1 Heft. Revidirter Separatabdruck aus den „Jur. Blättern“.

Sammlung von civilrechtlichen Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. Herausgegeben v. Jos. Unger, Jos. v. Walther u. Leop. Pfaff. 25. Band. — Carl Gerolds Sohn, Wien. 1891.

Der Hypnotismus und das Civil- und Strafrecht. Von Dr. Leop. Drucker. Vortrag, gehalten im wissenschaftlichen Club in Wien. Separatabdruck aus d. allg. oesterr. Gerichts-Zeitung. Manz, Wien. 1891.

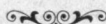
Pro futuro. Betrachtungen über Probleme der Civilprocessordnung in Oesterreich. Von Dr. Franz Klein. — Franz Deuticke, Wien u. Leipzig. 1891.

Währungssystem und Relation. Beiträge zur Währungsreform in Oesterreich-Ungarn. Von Dr. Julius Landesberger. — Manz, Wien. 1891.

Festrede auf Franz von Zeiller. Gehalten von Prof. Dr. Leop. Pfaff. — Selbstverlag d. k. k. Wiener-Universität. 1891.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1891. (Dalje.) — Kos VII. Izdan in razposlan dné 5. marcija 1891. 23. Ukaz ministerstva za deželno bran z dné 20. februvarja 1891. l. o izdaji dodatka k III. delu vojnih predpisov. — Kos VIII. Izdan in razposlan 5. marca 1891. leta. 24. Razglas ministerstev za finance in trgovino z dné 7. februvarja 1891. l. o ustanovitvi colne podružnice s pristaniško in pomorskozdravstveno službo v Farazini. 25. Razglas finančnega ministerstva z dne 12. februvarja 1891. leta, da se c. kr. mala colnija I. razreda Mittelsteine na Češkem pooblašča, uporabljati poprevozno postopanje črez prusko ozemlje v železničnem prometu z napovednicami. 26. Razpis finančnega ministerstva z dne 20. februvarja 1891. l. o nameščanji obrtnih znamek na shrankah, katere se uporabljajo o prenosu davka prostega sirupa (melase). 27. Ukaz finančnega ministerstva z dné 23. februvarja 1891. l. o pristojbini, katero je dodeljevati ob služabnih potovanjih dijurnistom za vožnje na železnične postaje in sè železničnih postaj, oziroma na pristajališča in s pristajališč ladij parnic. 28. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 23. februvarja 1891. l., da se občini Radziszów in Jurzyce odkazujeta okolišu okrajnega sodišča skawinskega v Galiciji. 29. Ukaz trgovinskega ministerstva z dné 24. februvarja 1891. l., s katerim se dopolnjuje § 77. v I. oddelku začasnega plovstvenega in porečno-policijskega redú za Donavo z dné 31. avgusta 1874. l. (Drž. zak. št. 122.). — Kos IX. Izdan in razposlan dne 13. marca 1891. 30. Dogovor med Avstrijsko-Ogerskim in Švico z dne 5. decembra 1890. l., kako naj bi se zaprečilo razširjanje živalskih kug po živinskem prometu. — Kos X. Izdan in razposlan dne 20. marca 1891. 31. Ukaz ministerstva za deželno bran v porazumu s finančnim ministerstvom in državnim vojnim ministerstvom z dne 27. februvarja 1891. l. o ustanovitvi določil, po katerih se bodo v bodoče dodeljevala mesta davčno-uradnih pristavov podčastnikom, ki imajo do njih pravico po zakonu z dne 19. aprila 1872. l. (Drž. zak. št. 60.). 32. Začasni ukaz ministerstva za poljedelstvo v porazumu z ministerstvom za bogočastje in nauk z dne 4. marca 1891. l. o dodatnih določilih k uredbi sposobnostnih preskušenj kandidatov za učiteljska mesta kmetijstva na poljedelskih šolah in srednjih kmetijskih šolah izdani sè začasnim ukazom ministerstva za poljedelstvo z dne 28. fe-

bruvarja 1879. l. 33. Razglas finančnega ministerstva z dne 12. marca 1891. l., da se opusti velike colnije podružnica na tovornem kolodvoru c. kr. priv. južne železnice v Matzleinsdorfu poleg Dunaja. 34. Ukaz ministerstva za notranje stvari z dne 14. marca 1891. l. o naredbah proti razširjanju naleznih bolezni po fotografovanji mrličev. (Dalje prih.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. avgusta 1891.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Društveni izlet bode po sklepu odborovem prihodnji mesec in sicer na mnoge želeje — v Sežano. Ker se je odboru ozirati na mnogokaj, ni še mogel določiti dneva izletu.

— (Za slov. pravno terminologijo) so zadnje, še potrebno izpisovanje iz zakonikov prevzeli nekateri slovenski velikošolci v Gradci in na Dunaji.

(Osebne vesti.) Imenovani so: Deželni odbornik Oton Detela v Ljubljani deželnim glavarjem vojvodine kranjske; svétniški tajnik A. pl. Wurmser dež. sod. svétnikom pri okrož. sodišči v Celji; sodni pristav Ant. Morocutti v Celji okraj. sod. v Št. Lenartu; avskultant K. Higersperger okr. sod. pristavom v Slov. Gradci; avskultant dr. Jos. pl. Duca r okr. sod. pristavom v Rogatci; pravni praktikant Al. Žebre avskultantom na Koroškem. — Premeščeni so: Okr. sodnik dr. Al. Fohn iz Slov. Gradca v Maribor d. br. Drave; okr. sodnik K. Wenger iz Št. Lenarta v Gorenji grad; okr. sodnik Al. Rotschedl iz Gorenjega grada v Slov. Gradec; okr. sod. pristav I. Pirnat iz Loža v Slov. Bistrico. — Preseli se odvetnik dr. Val. Temnikar iz Slov. Gradca v Kamnik. — Izstopil je iz državne službe okr. sod. pristav Ant. Brumen v Slov. Bistrici. — Umrl je I. Rizzi, pristav dež. sodišča v Ljubljani.

— (Slovensko uradovanje v budgetni debati.) V seji poslanske zbornice dne 13. julija t. l. oglašil se je v specijalni debati o budgetu k étatu pravosodnega ministerstva državni poslanec dr. Ferjanči č ter v obsežnem govoru razložil, da se ne izpolnjujejo niti tisti ukazi, kateri vevajoo slovensko uradovanje v najtesnejšem okviru. Začetkom svojega govora je vzel zahvalno na znanje, kar je pravosodni minister uže v budgetnem odseku izjavil bil, da ga je namreč volja jezikovnim ukazom pripomoči do veljave, ako se mu naznanijo specijalni slučaji. Podal je na to jedro pglavitnih jezikovnih ukazov za slovenske pokrajine in nadalje slikal, kako je s slovenskim uradovanjem po teh pokrajinah, zadovoljivo namreč na Kranjskem, hudo na Štajerskem, še hujše na Primorskem in celo slabo na Koroškem. Pravosodna uprava naj bi pazila na to, da uradniki za Slovence znajo slovenski in da tudi hočejo uradovati slovenski. Kako nedostatno je včasih znanje jezika, pokaže poslanec na slučajih iz okrožja Go-

riškega sodišča. Treba torej, kakor je sklenil lansko jesen shod slovenskih in hrvatskih poslancev iz Istrije, da vlada uradnike, predno jih namesti, dá preizkušati po redni komisiji pri višjem deželnem sodišči. Poslanec se je nadalje dotaknil vprašanja o notranjem službenem jeziku ter naštel nekaj, deloma kurioznih slučajev, iz katerih je posneti, da se ne vé, kaj je notranji službeni jezik, zlasti ne, kakšne so mu meje, da je notranji službeni jezik nekaj takega, kar se dá vladati od političnih sap; zlasti poslanec ne umeje, zakaj se našim notarjem nalagajo penalije ali se jim hoté odvzeti zapuščinski ali eksekucijski akti, kateri so slovenski pisani (Čujte! Čujte! na desnici), ako jih predložé slovenski (Klici z desnice: Nesmisel! Škandal!), — ta predloga da se zgodi z nekoliko besedami, često s poročilom na rubriki; ker pa je to poročilo slovensko, storil se je, dasi so vsi akti slovenski, greh zoper notranji uradni jezik in možu se zagrozi, da dobi kazen ali da se mu odvzemo akti (Klici z desnice: Ali še živimo v pravni državi?). Poslanec kaže tudi rešilo, da je včasih besedilo jednega in istega rešila nekaj slovensko, nekaj nemško, da je isti stavek deloma slovenski, drugače pa nemški; takšno rešilo se ne prilega nobenemu načelu (Odobranje na desnici in klic: nedostojno!) Poslanec nadalje ministra nujno prosi, naj zaukaže, da višje dež. sodišče v Gradi sámó napravlja slovenske intimete, ker to, da višje sodišče na slovenske pritožbe nemški odloči, svojo odločbo nemško pošlje prvi instanci z ukazom, da jo preloži na slovenščino ter strankam izda na nemškem in slovenskem jeziku, to se ne ujema z določbo §a 211 sodne instrukcije, niti z ukazom pravosodnega ministerstva z 8. aprila 1883, a je celo nevarno, kar kaže specialni slučaj. Glavno zaviro slovenskemu uradovanju nahaja govrnik v tem, da uradniki ne znajo slovenskega, in tu bode justični upravi misliti na pomoč. Slovenci zahtevajo, naj se na Graškem vseučilišči uvedó, tudi slovenska predavanja o judicijalnih znanostih, kakeršna so bila uže v letih 1849 do 1854, ko še ni bilo temeljnih državnih zakonov s členom XIX.; tudi je bilo z Najvišjim ukrepom z dne 27. julija 1870 ukazano, da se slovenska predavanja na Graškem vseučilišči znova uvedo, in v ta namen je minister Stremayr postavil v budget 3600 gold. Gospod Ferjančič je naposled poprosil ministra, naj z ukazi zboljša popisane, žalostne razmere. — Pravosodni minister graf Schönborn je našemu poslancu v seji dne 14. julija t. l. odgovarjal in pred vsem rekel, da mu je hvaležen, ker je navedel nekaj detaila, kateri mu bode storil mogoče, da nekoliko natančneje lahko preudarja tožbe in želje njegovega naroda, ker je uže v budgetnem odseku izjavil bil in prosil, naj se mu navedó posamezni slučaj, v katerih se jezikovni ukazi za Slovence ne izvršujejo, ker je bil tudi sklenil, da bode znova pazil na reči in skrbel za izpolnjevanje predpisov. „Jednega“, nadaljeval je minister, „kar se je izgovorilo z najskrajnejše levice, ne bodem izpolnil, to moram odkritosrčno povedati. Poslanec Steinwender je namreč dejal (čita): „Še so veljavni jezikovni ukazi, kateri so tolikanj vznemirili in zadeli toliko nemških koristij; ti ukazi morajo izginiti, vse jedno pa je, na kakšen način izginejo, ali se izrecno odpravijo ali se več ne izvršujejo, ali pa se jim

vezame nevarni značaj z dodatnimi ukazi.“ Moja gospoda! najprvo moram reči: „Saj je lahko, da je gospodu poslancu vsejedno, ali se kak ukaz izpolnjuje ali ne, toda nam, kateri smo odgoovrni za izpolnjevanje ukazov, to ne sme biti vse jedno. Nadalje so še vedno danes isti razlogi, kateri so dovedli, da se je ukaz izdal. Moram torej izjavljati, da vlada ne bode imela, zakaj bi odpravila ta ukaz, vsaj tisti ukaz, na kateri je gospod poslanec menda mislil“. Gledé na opomnje gospoda Ferjančiča k pojmu notranjega službenega jezika, izjavil je minister, da po njegovem mnenji spada k službenemu jeziku jezikovno občevanje, kakeršno se vrši v notranjem posameznega oblastva in pa med različnimi oblastvi: na drugi strani, nekako na nasprotnem konci pa je tisto, kar oblastvo, zvršujoč svoj urad, obrne do zasebne stranke, bodi si ustno ali pa pismeno; predpisi v tem pogledu res niso za vse dežele jednaki, a najtežje je stvar urediti v manjših deželah, kjer je več jezikov nego le dva jezika, kakor je na Primorskem, kjer je težko najti več uradnikov, ki bi vse štiri jezike popolnem umeli, pisali in govorili „Drugače ne gre“, dejal je naposled minister, „nego polagoma skrbeti za boljše jezikovno znanje in pri posameznih nameščenjih dobro paziti, da se potrebam posameznega slučaja zadosti, da se ne ravna proti potrebam ljudstva in proti enakopravnosti, zagotovljeni v državnih temeljih zakonih“. — Iz te debate konstatujemo, da je nekaj več kot jasno: ministerstvo je slovesno postavilo se na stališče dosedanjih jezikovnih ukazov za Slovence in sicer ne samo v tem pogledu, da tudi v bodočih razmerah ostanejo ti ukazi veljavni, nego celo takó, da bode strogo skrbelo za točno izpolnjevanje teh ukazov. Mi moramo opozarjati, da je javno mnenje dobro poučeno o ministerskih besedah. Uradnikom na čast in pravosodju v prospeh pa bode, ako ne nastanejo slučaji, zaradi katerih bi se bilo treba pritoževati do ministerstva.

(Odvetnik kot kurator) more le za tista opravila zahtevati nagrado po smislu odvetniške tarife, pri katerih bi bil tudi kurator, ki ni odvetnik, upravičen privzeti si pravozastopnika. To mnenje je izreklo c. kr. višje dež. sodišče v Gradci v odločbi z dne 18. marcija 1891, št. 2957.

(Shod avstrijskih odvetnikov) in sicer IX. bode na Dunaji 5., 6. in 7. oktobra t. l.

— (Prva porotna obravnava) bila je v Avstriji, kakor opozarja list „D.“, dne 11. novembra 1850 pred Celjskim sodiščem. Sodna dvorana je bila vsa polna, zlasti slovenskih kmetov. Obravnavo je vodil višjesodni svetnik Azula, obtožitelj je bil drž. pravdnik Mulley, a zagovornik dr. Fopperger. Obravnavalo se je slovenski in nemški in po poročilih se je predsednik jako dobro slovenski izražal. Obtoženka je bila dekla iz Ptuja, a porotno sodišče jo je oprostilo od obtožbe detomora.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 8 na Bregu; upravništvo pa na Križevniškem trgu štev. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu, I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika
z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

